"ఆత్మ - పరమాత్మ"

"జగ మిధ్య! పలాయనం మిధ్య!!" స్వామి నిత్యానం దులవారు. గంజాయి దమ్ము గట్టిగా పట్టి పెదవుల సందుగా పొగ వదులుతూ అన్నారు.

"అంతే నంటారా గురూజీ!" అన్నాడు పరవయ్య గంజాయి గొట్టంలో అంత గంజాయి పొడివేసి తడిగుడ్డ చుట్టి స్వామిజీకి అందిస్తో.

"అంతకంటే యింకేమీ లేదు యీ లోకంలో పరవయ్యా! సుఖ దుఃఖాలు మన వూహా కల్పితాలే! నువ్వెవరూ? నే నెవరూ? అంతా ఆ పరమేశ్వరుని లీలావిలాసమే! ఈ జగత్తంతా మిధ్య! మాయ! అంతా అంధకారం! ఈ చీకట్లోపడి ఆ పరబ్రహ్మ స్వరూపాన్ని కానలేక మానవుడు శ్లేష్మంలో పడిన యీగలాగా మాయలో తన్ను కొంటున్నాడు పరవయ్యా!" స్వామీజీ గంభీర స్వరంతో పలుకుతూంటే పరవయ్య—"ఓహో! స్వామీ!" అంటూ భక్తిశ్రద్ధలతో వింటున్నాడు.

"ఒక అల్పసందేహం స్వామీజీ! గజం మిధ్య అంటే ఏనుగు లేదనేకదా స్వామీజీ! ఏనుగే లేనప్పుడు అది పరుగెత్తటమనేది ఇంకెక్కడ వుంటుంది స్వామీజీ! అలాంటప్పుడు

గురువులు పలాయనం మిథ్య అని వేరే శలవిచ్చారెందుకో? నా యీ అల్పబుద్ధికి బోధపడటం లేదు — స్వామీజీ!" అన్నాడు పరవయ్య. స్వామిజీ చేతుల్లోంచి గంజాయి గొట్టం అందుకొని తనూ ఒక దమ్ము పీల్చి, గొట్టంలో మళ్ళీ గంజాయి దట్టించడం మొదలు పెట్టాడు.

పిచ్చిక గూడులాంటి గడ్డంమీదగా ఒక చిరునవ్వు విసిరి, స్వామీజీ నిశితంగా పరవయ్యను చూస్తో—

"నీది చాలా సూక్ష్మబుద్ధి పరవయ్యా! యీ మాయను చీల్చుకొని, అంధకారంనుంచి బయటపడి, ఆ పరమాత్మను చూడగలిగిన దృష్టి, శక్తి నీలో వున్నాయ్! కానీ......"

"చెప్పండి స్వామీ సందేహిస్తారేం!"

"సందేహం మాకెందుకు పరవయ్యా! సర్వసిద్ధులం! మహాఋషులం. మాకా సందేహం?"

"అవును స్వామీ! మహాఋషులకు సంకోచమెందుకూ! శలవియ్యండి!"

"పరవయ్యా! నువ్వు, ఆత్మను పరమాత్మలో ఐక్యం చెయ్యాలంటే అందుకు సాధన అవసరం అని తెలుసుకో!" అని నిత్యానందులవారు గంభీర మౌనాన్ని దాల్చారు.

పరవయ్య ఒక క్షణం ఆలోచించి — "స్వామిజీ! ఓపినంతలో నేనూ భగవత్ కాలక్షేపంలోనే కాలాన్ని గడుపుతున్నాను గదా! మీ బోటి మహాత్ముల పాదసేవలతో అవకాశం దొరికినప్పుడల్లా నా జన్మను తరింప చేసుకుంటున్నానే! అయినా స్వామిజీ ఇంకా 'సాధన' అంటున్నారు. తమ అభి

ప్రాయమేదో కరుణించి విదితం చేయండి స్వామీ !" వినమ్రతతో అన్నాడు.

"మాయ ! అంతా మాయ !" స్వామి చప్పరిస్తో అన్నారు.

సరవయ్య ఒకింత నిరుత్సాహపడి — "ఏమి స్వామిజీ ! నేను కూడా మాయను తెలుసుకోలేక పోయాననేనా తమరి అభిప్రాయం !"

"అవును సరవయ్యా ! మాయను తెలుసుకోవడం ఒక ఎత్తు. మాయను జయించడం ఒక ఎత్తూ. మాయను జయించడం అంత సులభసాధ్యం కాదు, సరవయ్యా !" స్వామిజీ తమ గంభీర కంఠాన్ని వివిధ స్థాయిల్లో నొక్కుతూ అన్నారు.

"అయితే నేను మాయనే జయించ లేదా ? మరి నాకు తరుణోపాయం ఏమి స్వామీ ?" మెత్తబడి సాగిపోతూ దీన వదనంతో అన్నాడు సరవయ్య.

"మాయను జయించినవాడే మహాఋషి ! మహాఋషి అయినవాడే మాయను జయించ గలడు. అది సర్వసామాన్యులకు దుర్ఘటం సరవయ్యా !" నిశితమైన చూపులు సరవయ్య మీదకు విసురుతో అన్నారు నిత్యానందులు.

"మహాత్మా ! నాకు ముక్తి మార్గం చూపండి ! వెలుగు బాటను చూపించండి. స్వామీ ! నా జన్మ తరింప జేసుకొంటాను !" సరవయ్య చేతులు జోడించి స్వామిజీని అర్థించాడు.

"మాయను జయించడం సర్వసామాన్యులకు సాధ్యం కాదని మేము ముందే చెప్పాంగా సరవయ్యా ! మానవుడు సుఖ దుఃఖాలకు ఎప్పుడు అతీతుడవుతాడో, ఐహిక వాంఛల్ని

ఎప్పుడు విడనాడ గలుగుతాడో, ఎప్పుడు సంసార బంధనా ల్నుంచి విముక్తి కాగలడో అప్పుడే మాయను జయించ గలడు—" స్వామిజీ గంజాయి దమ్ము పట్టేందుకు ఒకింత సేపాగి మళ్ళీ ప్రారంభించారు. సరవయ్య ఆత్మను పరమా త్మలో ప్రవేశపెట్టే పనిలో నిమగ్నులైన స్వామీజీ, వేదాం తాన్ని తరిచి తరిచి తర్కించి బోధ చేస్తోన్నారు.

"ఐతే స్వామిజీ! ఎంతో కాలంగా నేను సాధుజన సేవలో, సర్వేశ్వరుని ఆరాధనలో వున్నాను గదా! ఇంకా ఆ మాయ నన్ను ఆవరించే వుందంటారా? ఆ పరబ్రహ్మ స్వరూపుని సేవలోపడి నిక్షేపమయిన ఏడెకరాల మాగాణి కూడా అమ్ముకున్నానే! ఐహిక సుఖాల్ని, వాంఛల్నీ ఎంత దూరం తరిమి తరిమి కొట్టానో స్వామిజీకి నేడు వేరే చెప్పాలా? ఇంకా మాయను జయించ లేదంటారేమి మహాత్మా!" పాపం సరవయ్యా ఎంతో అలజడి పడుతో అన్నాడు.

"అదే మాయ! మాయను జయించానని నువ్వు అను కోవడంలో ఎంతో మాయ ఇమిడివుంది! మాయలో వున్న మాయే అది సరవయ్యా!..."

"స్వామీ! నాకు అంతా మాయగా అయోమయంగా వుంది! మీ మాటల అంతరార్థాన్ని యీ అల్పుడు గ్రహించ లేక పోతున్నాడు! విడమర్చి చెప్పండి స్వామీ!" సరవయ్య ముఖం తేలవేసి అన్నాడు.

'పిచ్చివాడా' స్వామీజీ మందహాసం చేసి అన్నారు — "సరవయ్యా! సంసార సాగరంలో మునిగి కొట్టుమిట్టాడుతున్న నువ్వా దరిజేరు టెప్పుడూ? ఆ పరమాత్మలో ఐక్యం పొందటం

ఎప్పుడూ? భవబంధనాలలో బంధించబడ్డ నీ ఆత్మకు విముక్తి ఎలా కలుగుతుంది సరవయ్యా!"

సంసారం అనగానే ఆముష్మిక చింతనలో వున్న సరవయ్యకు పెళ్ళాం ఆదెమ్మ గుర్తుకొచ్చి కళ్ళు తెరిపిళ్ళు పడ్డాయి. అన్నట్టు స్వామిజీ భోజనం ఏర్పాటు చెయ్యమని పొద్దున నగా పెళ్లానికి చెప్పాడతను. అది ఏమి చేసిందో? అసలు ఇంకా వంట తయారయిందో? లేదో?

సరవయ్య లేచి లోపలకు వెళ్దామనుకుంటుండగా, స్వామిజీ గంజాయిగొట్టం సరవయ్య చేతికి అందిస్తో—

"చూడు సరవయ్యా! గంజాయంతా కాలిపోయినట్టుంది! వట్టి బూడిద నోటికి వస్తోంది! మళ్ళీ కొంచం వేసి సిద్ధం చెయ్యి!" అన్నారు.

సరవయ్య గంజాయి గొట్టాం అందుకొని, పొడి దట్టించి, ఒక్క తాటినిప్పుతో వెలిగించి స్వామిజీ కిచ్చాడు.

నిత్యానందులు గట్టిగా వో దమ్ముపట్టి పొగ వదుల్తో— "సంసార సుఖాల్ని నిర్జించ గలిగినవాడే మాయను జయించినట్టు! అప్పుడు మాత్రమే పరమాత్మ సాన్నిధ్యాన్ని పొందగలుగుతాడు. అన్యథా మార్గంలేదు సరవయ్యా! అదీ అసలు రహస్యం! అదీ అసలు రహస్యం!" అన్నారు.

"ధన్యోస్మి! ధన్యోస్మి!" అంటూ సరవయ్య నిత్యానందులవారి పాదాల్ని తాకాడు.

ముక్తిమార్గంలో తను సగం దూరం పైగా నడిచాననుకొన్న సరవయ్యకు జర్రున వెనక్కు జారిపడ్డట్టయింది! ఇంతకాలం తను ఏదో సాధించా ననుకొన్నాడు! కాని అంతా

మాయలోనే వున్నాడన్నమాట! సంసార సాగరంలో పడి మునిగి తేలుతూ ఇంతకాలం తను ఎంత భ్రమలో పడిపోయాడు? ఏమైతేనేం? స్వామిజీ యీ రోజున తనకళ్ళు తెరిచాడు. తన ముముక్షువుకు దృష్టిని ప్రసాదించారు నిత్యానందులు. తను ఇక నేరుగా పరమాత్మలో ఐక్యమయేందుకు నిరంతర సాధన చేయాలి! ఇక తన బాటకు ఏదీ అడ్డురాకూడదు. యీ నాటికి తను మాయను చీల్చుకొని, సంసార సాగరాన్ని యీది అద్దరి చేరబోతున్నాడు. సరవయ్య ఆలోచనలు ఒక్కొక్క మెట్టే ఎక్కి కైలాసగిరి చేరుతున్నాయి — సరవయ్య ఆత్మను—క్షుద్ర వాంఛల్నుంచీ, ఐహిక సుఖాల్నుంచీ, మమకార బంధనాల్నుంచీ విముక్తి చేసే ప్రయత్నంలో పడిపోయిన స్వామిజీ నిత్యానందుల వారికి తమ ప్రసాద కైంకర్య సమయమయిందన్న మాటే గుర్తు రాలేదు. స్వామిజీ కడుపులో పేగులు గొడవ చేయగా, పీలుస్తోన్న గంజాయి గొట్టం పక్కన పెట్టి ఒకసారి సకిలించి గొంతు సరి చేసుకొని—

"సరవయ్యా! మా జీవోపాసనకు సమయమయిందే!" అన్నారు.

మాయను చీల్చుకొని ఆత్మ పరమాత్మను చేరే సందర్భంలో హిమాలయాలంత ఎత్తున లేచిన తన వూహాలు చెల్లాచెదరుకాగా సరవయ్య స్వామివారి మాటవింటూనే తృళ్ళిపడ్డాడు.

"ఎంత అపరాధం! ఎంత అపరాధం! వేదాంత చర్చలో పడి స్వామీజీకి కాలాతీతం అయిందే గుర్తించలేదు! ఇదిగో

అన్నీ క్షణంలో సిద్ధం చేయించుతాను." అంటూ సరవయ్య లేచి నుంచున్నాడు.

స్వామిజీ నిర్లిప్తంగా ఓ చిరునవ్వు పారేసి, సంచిలోని కాషాయి పంచను బయటికి తీసుకొన్నాడు.

"అన్నట్టు స్వామిజీ! యీ వేదాంత గోష్టిలో పడితే కాలం ఎలా గడిచేదికూడా తెలియదు కదా! గజం మిథ్యా! పలాయనం మిథ్యా!! అని ప్రారంభించిన చర్చ, ఎంత వరకూ సాగిపోయిందో చూశారా?" అన్నాడు సరవయ్య.

"అవును! గజం మిథ్య, పలాయనం మిథ్య! అన్న ఒక్క ముక్కమీద మూడు రాత్రిళ్ళు, మూడు పగళ్ళు మాట్లాడవచ్చు సరవయ్యా! దీని అంతెక్కడ!" అన్నారు నిత్యానందులవారు భోజనానికి సిద్ధమవుతూ.

"గజం మిథ్య! పలాయనం మిథ్య! ఎంత గూడార్థం ఇమిడి వుందీ?" అనుకొంటూ సరవయ్య వసారా అరుగుల మీద నుంచి లోపలకొస్తూ, తలుపుతోసి — "ఏమేవ్! వంట అయిందా?" అన్నాడు.

"ఏఁవిటీ ఆ కేకలూ? కొంచెం చిన్నగా మాట్లాడ్దురూ? ఏవిఁటీ అయిందీ?" అంటూ దీర్ఘం తీసింది, అంతవరకూ తలుపుచాటున కూర్చుని మొగుడు సరవయ్య ఆ గోసాయి ముండా కొడుకుతో మాట్లాడిన దంతా వింటోన్న ఆదెమ్మ.

"ఆఁ! అదేనే! స్వామిజీకి భోజనానికి వేళయింది! వంటయితే వడ్డించు!" అన్నాడు సరవయ్య.

"ఆఁ! ఏమిఁటీ? భోజనమా? ఎవరికి?" బుగ్గమీద వేలు నొక్కుకొని అన్నది ఆదెమ్మ.

"అదేనే! స్వామిజీకి!" అన్నాడు సరవయ్య విసుగ్గా.

"స్వామిజీ ఎవరూ? ఎక్కడా ఏమిటీ?" అన్నది ఆదెమ్మ ఆశ్చర్యాన్ని నటిస్తో.

"నీకేం కళ్లు పోయినయ్యా! అదేం అరుగుమీద వసారాలో కూర్చున్న స్వామివారు నీకు కనిపించడంలా? పొద్దున్నే వంట చెయ్యమని చెప్పానుగా? బుద్ధిలేదూ? ఇంతకీ వంట చేశావా లేదా?" గుడ్లురిమి గద్దిస్తో అడిగాడు సరవయ్య.

"నువ్వు మిథ్య! అరుగుమీద కూర్చున్న మీ స్వామిజీ మిథ్య!! మీరు అన్నం తినడం అంతకంటే మిథ్య!!" వచ్చే నవ్వును ఆపుకొంటూ అన్నది ఆదెమ్మ.

నిలుచున్న పాటుగా సరవయ్య కొద్ది క్షణాలు బిగిసి పోయాడు. గవదలు కదల్లేదు. పెదవులు ఆడలేదు.

నోట్లో పవిఁట చెంగు కుక్కుకొని ఆదెమ్మ పొట్ట చెక్కలయేట్టు నవ్వసాగింది—

సరవయ్య తెప్పరిల్లుకొని — "నువ్వూ నీ నవ్వూ ఏడ్చినట్టే ఉంది గాని ఇంతకీ వంట చేశావా? లేదా?" అన్నాడు.

"చేసే దెవరూ? చేయించే దెవరూ? అంతా మాయ! మిథ్య!" పెదవులు విరిచి చేతులు తిప్పుతో అన్నది ఆదెమ్మ.

"ముయ్యోరు! తన్నే వాళ్ళు లేక! వాగుడు కట్టిపెట్టి స్వామీజీకి అన్నం వడ్డించు!" కళ్ళెర్రచేసి తీవ్రంగా అన్నాడు సరవయ్య

సరవయ్యకు కోపం వస్తే మనిషి కాడని తెలిసిన ఆదెమ్మ పొంగి వస్తోన్న నవ్వును మింగేసి వంటింట్లోకి నడిచింది.

కజాణాబాతులా నడుం, మెడా తిప్పుకొంటూ వెళ్తూన్న ఆదెమ్మను చూస్తూ—"బోడిముండ! వేదాంతం పడుస్తోంది వేదాంతం! నీ తిక్క కుదిరిస్తాలే!" అనుకొన్నాడు సరవయ్య.

2

సరవయ్య ఆతిథ్యానికి సంతృప్తులైన స్వామి నిత్యానందులు, సరవయ్యకు గురూపదేశం చేసి, తన అనంత శిష్య కోటిలో చేర్చుకొన్నారు. ఆత్మను పరమాత్మలో ఐక్యం చేసే 'సాధన' వగైరా విషయాలన్నీ సరవయ్య చెవుల్లో నూరి పోసి, నిత్యానందులవారు శిష్యుణ్ణి దీవించి, పాపు లుద్ధరించే కార్యక్రమంలో బయలుదేరి వెళ్ళిపోయారు.

స్వామిజీ వెళ్లిందగ్గర్నుంచీ సరవయ్య ఎడతెగని చింతలో మునిగిపోయాడు — భార్యాబిడ్డల్ను వదిలేసి పరమాత్మను దర్శించడానికి దేశాటన చేస్తోన్న స్వామి నిత్యానందులు ఎంతటి మహానుభావుడో కదా? తనూ అలా చేయగలిగిననాడే కదా తన జన్మ సార్థక మయ్యేది! బుద్బుద ప్రాయమైన యీ మానవజన్మను నమ్ముకొని తనెంతకాలం మోసపోయాడు? తను యీ సంసార బంధనాల్ను తెంచుకొని — పెళ్ళాం బిడ్డలను తెగతెంపులు చేసుకున్న నాడే తన ఆత్మకు శాంతి; విముక్తి మార్గం గోచర మయ్యేది. తన ఊరూ, ఇల్లూ భార్యా కొడుకులనూ వదిలేసి, ఎలా వెళ్ళడమా, అన్న నిరంతర చింతనలో మునిగి పోయాడు సరవయ్య.

సరవయ్యకు ఆధ్యాత్మిక చింతన యీనాడు కొత్తగా వచ్చిందేమీ కాదు. తాత, ముత్తాతల ఆస్తితోపాటు సరవయ్యకు ఆముష్మిక జిజ్ఞాస, వారసత్వంగా అబ్బింది. అయితే అతని పూర్వీకుల్లో పెళ్ళాం బిడ్డల్ని వదిలేసి సన్యాసుల్లో కలిసి పోయినవాళ్ళు ఎవరూ లేరుగాని, గుళ్ళూ గోపురాలు కట్టించ డంలో వున్న ఆస్తిని తగలేసుకొంటూ భగవంతుని సేవలో కాలాన్ని వెళ్ళబుచ్చిన వాళ్ళే! సరవయ్య తాత తండ్రుల మీద ఊళ్ళో జనానికున్న పూజ్యభావం సరవయ్య తనమీద కూడా ఆ పూజ్యభావం, గౌరవం సడలకుండా వుండటానికి తన సర్వశక్తులూ, మిగిలి వున్న ఆస్తి తగలేసి "బౌరావార సుడా" అనిపించుకొన్నాడు. శివాలయంలో పూజలకీ, పున స్కారలకూ, సంతర్పణాలకూ ఏ లోపమూ రాకుండా జరుపు కొచ్చిన సరవయ్యకు ఇంట్లో నూకలు నిండనారంభించాయి. అంతవరకూ పరమసాధ్వి పతివ్రతా అనిపించుకొన్న సరవయ్య పెళ్ళాం మొగుడు చేస్తోన్న పనికి కొంపగుండం అవడంచూసి, నెత్తిన నోరుపెట్టుకొని సరవయ్యను హెచ్చరించ సాగింది. సరవయ్య పెళ్ళాం ఆదెమ్మ కళ్లు తెరిచే సరికే ఆలస్య మయింది. చేసేది లేక ఆదెమ్మ భర్త పరబ్రహ్మ స్వరూపాన్ని దర్శించటం కోసం చేసే దుబారాఖర్చునూ, దమ్మిడీ ఎత్తుపని చేయకుండా, తత్త్వవేత్తలతో వేదాంత చర్చలతో కాలాన్ని గడుపుతోన్న సరవయ్య చేష్టల్ని నిరసించసాగింది. చీటికి మాటికి భార్య తన మాటకు ఎదురు చెప్పడం, ఎప్పుడూ పెడ సరిగా ప్రవర్తించడం చూసి సరవయ్యలోని మమకార బంధ నాలు ఒక్కొక్కటే తెగిపోసాగాయి. ఉన్న ఆస్తంతా తాకట్ల కిందా, అప్పులకిందా చెల్లిపోగా ఇల్లు మాత్రం మిగిలి ఉంది.

అది కూడా తాకట్టుపెట్టి ఏ మాత్రమో తెచ్చాడనీ, ఆ డబ్బు పెట్టే తండ్రిగారి ఆరాధనకు ఏ లోటూ రాకుండా జరిపించాడని ఆదెమ్మ పసి కట్టింది. సరవయ్య తండ్రిగారి ఆరాధనకు వచ్చిన సదస్యులంతా వెళ్లిపోయినా, నిత్యానందులవారు సరవయ్య కోరికపై అదనంగా మరి రెండు రోజులు అక్కడే తిష్టవేశారు. ఆ రెండు రోజులూ నిత్యానందులవారి శుశ్రూషచేసి సరవయ్య ఆత్మ విముక్తిని ప్రసాదించే, చిదంబర రహస్యాలన్నీ తెలుసు కొన్నాడు. గురూజీ వెళ్ళిందగ్గర్నుంచీ తన సాధనలో మునిగి పోయాడు. ముంచుకు వస్తోన్న ఆర్థిక ఇబ్బందులూ, నిత్యం పెళ్ళాం పోరూ, పిల్లాడి ఏడుపూ—అంతా మాయ — తన తపోభంగానికి మాయకల్పిస్తోన్న కుట్ర ! ఈ మాయను చీల్చు కొని తను బయట పడాలి !

3

సరవయ్య ఇల్లు వదలి పారిపోయాడన్న వార్త చలి కాలం తెల్లవారుఝాము పొగమంచులా ఊరంతా పాకి పోయింది ! పెళ్ళాం ఆదెమ్మ గుండెలు బాదుకొంటూ నట్టింట్లో కూర్చుని విలపింప సాగింది. ఆదెమ్మ కొడుకు — మూడేళ్ళ పసివాడు-తల్లికంఠం చుట్టేసుకొని గుక్కపెట్టి ఏడుస్తోన్నాడు.

ఆదెమ్మకు అయిన వాళ్ళు, కాని వాళ్ళూ — ఇరుగూ పొరుగూ, ఆదెమ్మ చుట్టూ చేరి తమకు చేతనయిన మాటల్తో వోదారుస్తున్నారు.

"ఊరుకో అమ్మాయ్ ! ఎక్కడికి పోతాళ్ళే ! వారం తిరిగే లోపల వస్తాడో లేదో చూడు !" అన్నాడు శీనయ్య;

ఆ గ్రామానికే 'తల' అనుకోదగ్గ మనిషి కాబట్టి, లేచిపోయిన సరవయ్య తిరిగి వస్తాడనే నమ్మకం తనకు లేకపోయినా, శీనయ్య ఆదెమ్మకు ధైర్యాన్ని చెప్పడం తన బాధ్యతగా ఎంచి అన్నాడు.

"ఏమో బాబాయ్! ఆ మనిషిది వట్టి మొండి పట్టుదల! వెనకా ముందు చూడరు! ఏదనుకుంటే అదిచేసి తీరతారు!" పవిట చెంగుతో ముక్కులు చీదేసుకొని, కళ్ళు తుడుచుకొంటూ అన్నది ఆదెమ్మ.

"అదేం మాటలే అమ్మాయ్! ఏదో కోపతాపంలో వెళ్ళిపోయిన మనిషి మళ్ళీ రాకుండా వుంటాడా!" అన్నాడు శీనయ్య.

"ఏమో? నా కర్మ ఎలా వుందో? ఇక నాకు దిక్కెవరు బాబాయ్!" అంటూ ఆదెమ్మ పెద్ద పెట్టున ఏడవసాగింది.

"అదేవిఁటాదెమ్మా! ఇది ఊరనుకొన్నావా కాడనుకొన్నావా? మేమంతా లేమూ?" పొదుగుతోన్న కోడిపెట్టలా నేలకు కరచుకుని కూర్చున్న ఆదెమ్మను కంటితో చూస్తూ అన్నాడు చంద్రయ్య.

"మీబోటివాళ్ళే నాకు దిక్కు మరి! చంద్రయ్యన్నా!" చంద్రయ్యకేసి బాణంగుచ్చిన లేడిలా — జాలిగా చూస్తూ అన్నది ఆదెమ్మ.

ఆదెమ్మ మొదటి మాటకు చంద్రయ్యలో ఉబికిన సంతోషం, రెండోమాట వింటూనే నీరయిపోయింది. ఎన్నడూ లేనిది ఇప్పుడు తన్ను 'అన్నా!' అని సంబోధించుతుందేమిటి? చం

ద్రయ్యన్నా అట! చంద్రయ్యన్న! వెధవ వరస! బోడివరస! చంద్రయ్య మామా అని పిలిస్తే దాని నోటి ముత్యాలు రాలతాయా ఏం? ఇంత గడుసుది గాబట్టే మొగుడు తట్టుకోలేక పారిపోయాడు. అసలు ఆ సరవాయిగాడేం కాపరం చేస్తాడని? ఎప్పుడూ, సత్తూ చిత్తూ అంటూ బెమ్మంగారి ఏదాంతం మాట్టాడే సన్నాసికి ఆదెమ్మ లాంటి రవుంజయిన ఆడదెందుకంట! నాకు తెలవ కడుగుతా గాని—

'చంద్రియ్యన్నా' అన్న ఆదెమ్మ సంబోధన చంద్రియ్యకు గూబమీద రాయ్ పెట్టి గుద్దినట్టు కాగా, అంతరాత్మలో ఆదెమ్మ స్థితికి అవగింజంత ఆనందపడి, గుప్పెట్లోవున్న బావుటా బీడి దమ్ములాగి గుప్పు గుప్పున పొగవదలుతూ— .

“నే నున్నాల్నే ఆదెమ్మా! భయపడమాక! వేళయింది; పొలం పోవాలి! ఏవన్నా అవసరమొస్తే నాకు కబురుచెయ్యి! ఆఁ. వస్తానయ్యో శీనయ్యా!” అంటూ చంద్రయ్య ఆదెమ్మ కేసి చూసి వెళ్ళిపోయాడు. చంద్రయ్య నిష్క్రమణ చాలామందికి —ముఖ్యంగా వెంకటేశ్వర్లుకి గుండెలమీద బరువు తీసినట్టయింది. వెంకటేశ్వర్లుకు చంద్రయ్యంటే చావు భయం! వాడెన్ని సార్లో తనమీదకు కోడిపుంజులాగ ఎగబడ్డాడు మరి?

“ఆదెమ్మో! వాడొట్టి లుచ్చా గానీ వాడిమాట నమ్మబాక! వాడ్ని చేరనిచ్చావంటే నీ కొంపారుస్తాడు!” అక్కడికి తా నొక్కడే ఆదెమ్మను ఉద్ధరించేవాడిలా ముఖం పెట్టి అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు.

వెంకటేశ్వర్లు మాటలు ఆదెమ్మను భవిష్యత్తులోకి నెట్టాయి. భవిష్యత్తుని గురించి వూహాలు ఆమె మెదడులో

పాముల్లా పాకగా ఆదెమ్మ గుండెలు గజగజా వణికి పోయాయి.

తను మూడేళ్ళ పసికందుతో క్రూరమైన కఠినమైన లోకంలో ఎలా బతగ్గలదు! ఉన్న ఆస్తి అంతా ఆర్పి మరీ పోయాడు తన మగవాడు. గౌరవంగా బతికిన కుటుంబం. తనకా పనీపాటా చేతగాదు. ఇల్లుకూడా తాకట్టులోవుంది. మరి తను ఎలా బతకాలి? ఎంత నిర్దయుడు? తనకూ, తన బిడ్డకూ ఎంత అన్యాయం చేశాడు? ఆ ముసలి గోసాయి ముండాకొడుకు వచ్చి వెళ్ళిం దగ్గర్నుంచీ ఆ మనిషి పూర్తిగా మారిపోయాడు. అయినా ఇంత ఘోరంచేస్తాడని తనెప్పుడూ తలచలేదు. ఇంత పనిచేసి పోయినవాడు మళ్లీ తిరిగి వస్తాడంటే తనకు నమ్మకం లేదు. భగవంతుడా ఇంకేం దారి? ఏది దిక్కు—ఆదెమ్మ భవిష్యత్తును తలచుకొని కుళ్ళి కుళ్ళి ఏడుస్తో కూర్చున్నది.

అన్నపువేళ అయేసరికి ఆదెమ్మను వోదార్చడానికి వచ్చిన పెద్ద మనుషులంతా లేచి ఎవరిదారిని వాళ్లు వెళ్ళి పోయారు. బావురుమంటూన్న ఇల్లు చూసుకొని ఆదెమ్మ కుమిలి కుమిలి ఏడ్చింది.

4

ఏడు సంవత్సరాలు గడిచి పోయాయి. దిగ్ మండలంలో భూమి సూర్యుని చుట్టూ ఏడుసార్లు ప్రదక్షిణ చేసింది.

సరవయ్య — క్షమించాలి — సదానందుల వారు పర బ్రహ్మ స్వరూపాన్ని వెదుకుతూ, ఏడు సంవత్సరాలపాటు

కర్మభూమి—భారత దేశం, అంతా కలయతిరిగి గాలించారు. పవిత్ర నదీ నదాల్లో మునిగి పాప ప్రక్షాళన చేసుకొని, పుణ్య క్షేత్రాల్ని దర్శించి పుణ్యాన్ని మూటకట్టుకొని సరవయ్య నిజంగా పునర్జన్మ ఎత్తాడు! దేశం నాలుగు చెరగులావున్న ఆశ్రమాల్ని సందర్శించి, అనేక మంది మహాఋషుల బోధనలు విని, వేదాంత చర్చలు జరిపాడు. అనంతమైన ఆధ్యాత్మిక సంపదను సముపార్జించి సరవయ్య, సదానందుల వారిగా రూపొందాడు. ఎన్నో వేదాంత సభలలో పాల్గొని ప్రతి పక్షు లను చిత్తు చిత్తుగా ఓడించి సదానందులు తన గురువులైన నిత్యానందుల వారి పేరు నిలబెట్టాడు. అనతి కాలంలోనే సదానందులు, ఉరఫ్ సరవయ్యను జగద్గురువులైన నిత్యానం దులు మహాఋషుల కోవలోకి చేర్చారు. మహాఋషి అయిన సదానందులు జగద్గురువుల అనుమతిపొంది ఆశ్రమాన్ని వదలి స్వయంగా దేశ సంచారానికి బయలు దేరారు. పోయిన చోటల్లా అజ్ఞానంలో మునిగి దారీ తెన్నూ గానక విల విల కొట్టుకుంటూన్న మూఢులకు జ్ఞానబోధ చేశారు. సత్తూ, చిత్తూ, ఆత్మ-పరమాత్మా-బ్రహ్మం, పరబ్రహ్మ పదార్థాల్ను గురించి అరటిపండు వొలిచి చేతిలో పెట్టినట్టు విపులీకరించి సదానం దులు చెప్తూంటే, శ్రోతలు అమాంతం తమ ఆత్మ ఎగిరి ఆ బ్రహ్మ పదార్థంలో ఐక్యమయి పోతూన్నట్టే భావించే వాళ్ళు.

సదానందుల దేశాటనంలో ఒకానొక చోట సత్తయ్య అనే యువకుడు సదానందుల తత్వ బోధకు వళ్లు మరిచి, తన్మ యుడై సదానందుల కాళ్ళమీద పడి తమ శిష్య పరమాణు వుగా అంగీకరించుమని ప్రాధేయ పడ్డాడు. సదానందులు మంద

హాస వదనంతో సత్తయ్యను శిష్యుడుగా అంగీకరించారు. సత్తయ్య నిండు యవ్వనంలోవున్న పెళ్లాన్ని వదిలేసి పచ్చని సంసారంలో నిప్పులు వెదజల్లి సదానందుల వారికి శుశ్రూష చేస్తూ, గురువులతోపాటు దేశాటనకు బయలు దేరాడు.

సదానందుడు శిష్య సమేతుడై, కాశీ, ప్రయాగ, త్రివేణి సందర్శించి, బదరీనారాయణం చేరాడు. బదరీనారాయణ సందర్శనానంతరం హిమాలయ ప్రాంతంలో కొంత కాలం గడిపి, ఉత్తర దేశ యాత్ర ముగించుకొని సదానందులు శిష్యుణ్ని వెంటపెట్టుకొని దక్షిణాదికి బయలుదేరాడు.

చలీ, వానా, ఎండలకు గురు శిష్యుల శరీరాలు చెట్టు బెరడులా తయారయినాయి గాని, హిమాలయ ప్రాంతంలో ఎన్నాళ్లు తపస్సుచేసి గాలించినా పరబ్రహ్మ పదార్థం అంతు చిక్కలేదు. ఆ హిమాలయ ప్రాంతంలోనే తను సిద్ధి పొందు తానని, కపాలమోక్షం జరిగి, ఆత్మ పరమాత్మలో ఐక్యమవు తుందనీ తలపోశారు సదానందులు. కాని అందుకు భిన్నంగా జరిగింది. తన కింకా ఆ సర్వేశ్వరుని—ఆ కైలాస నాథుని కృప కలగలేదని తలచి సదానందులు శిష్యుడు సత్తయ్య వెంట రాగా బైరాగి టిక్కెట్టుమీద దక్షిణాది దేశానికి బయలు దేరాడు.

మూడవ రోజు కనుచీకటి పడుతూండగా టికెట్ కలెక్టరు గురు శిష్యుల్ని బలవంతంగా రైల్లోనుంచి ఒక స్టేషన్‌లో దించి వేశాడు. తమ ప్రయాణంలో ఎన్నోసార్లు టికెట్ కలెక్టర్లు పట్టుకోవడం, వదలేయడం, రైల్లో నుంచి దించడం మళ్ళీ ఎక్కడం జరిగింది; కాని యీ టికెట్ కలెక్టరు కఠినాత్ముడిలా వున్నాడు బండి స్టేషన్ వదిలి వెళ్ళి పోయే దాకా వాళ్ళను

ప్లాట్ ఫారం మీద నుంచి అడుగు కదలనీయకుండా నుంచో పెట్టాడు. వాడు అంతటితోనైనా వదిలాడా?

"అరే! సాధూజీ? ఎక్కణ్నుంచీ ప్రియాణం?" అన్నాడు టికెట్ కలక్టరు.

"హం! హిమాలయాసే ఆరహాఁహై" అన్నాడు శిష్యుడు ఒక్క బిగువున; ఎవరేమడిగినా ముందా మాట చెప్ప డం అలవాటు చేసుకొన్నాడు శిష్యుడు.

సదానందులు మౌనంగా నిలబడ్డారు. బొత్తిగా ఆధ్యా త్మిక చింతనా, పాపభీతిలేని టికెట్ కలెక్టరు బైరాగుల దగ్గర ఏమన్నా రాల్తుందేమోనని ఒక్క అరగంటసేపు స్టేషన్‌లో కూర్చోబెట్టాడు.

"ఏవిటోయ్! వాళ్ళ దగ్గర నీకు రాలేది బూడిద! వదిలెయ్!" అంటూ స్టేషన్ మాష్టరు వచ్చాడు.

"ముచ్చు ముండా కొడుకులు! దమ్మిడీ కనపడ నిస్తారా? వాళ్ళ దగ్గర చాలా వుంటుంది! ఊ! ఫోండి! బయటకు. మళ్ళీ స్టేషనులో కనిపించారా కాళ్ళిరగ్గొడ్తాను!" అన్నాడు టికెట్ కలక్టరు.

గురు శిష్యులు తాపీగా, నిర్లిప్తంగా బయటికి నడిచారు. ఇల్లాంటి వెంగళాయుల్ని ఎంతమందిని చూడలేదు గనుక? వాడా తమ్ము హడలగొట్టేది? తమ దగ్గర రైల్వే మినిష్ట రొచ్చినా కానీ వసూలు చేయలేదు! నిజం చెప్పొద్దూ—శిష్యు డికి కొంత గర్వంగాకూడా వుంది. తమ దగ్గర కొద్దో గొప్పో వుందనుకో! అయినా లేనట్టు ఎలా తలాయించ గలిగేమో చూడు అన్నట్టు ముఖంపెట్టి గురువుగారికేసి చూశాడు.

మొల పంచె—కాషాయ గుడ్డలో మెలికలు తిప్పి దాచిన చిల్లర డబ్బులు తీసి శిష్యుడు, మిఠాయి, పళ్లూ, యింత గంజాయీ కొనుక్కొచ్చాడు. ఊర్లో అటూ యిటూ తిరిగి తొమ్మిది పదిగంటల ప్రాంతంలో ఒక సత్రం చేరుకొన్నారు గురుశిష్యులు. కాని సత్రం వరండా, అరుగులూ జనంతో నిండిపోయి వుంది. సత్రంకు ఎదురుగా వున్న ఇళ్ళ వరుసలో, ఒక ఇంటి బయటి గుమ్మానికి యిరు వైపులా పెద్ద పెద్ద అరుగులు ఖాళీగా వుండటం చూసి ఇద్దరూ అక్కడికి చేరారు. మిఠాయీ పళ్లూ ఆరగించి గురు శిష్యులు గంజాయి దమ్ము పట్టిస్తో చెరొక అరుగుమీద బిచాణా వేశారు. అరుగుల కిందగా మురికి కాలవలో నీళ్ళు బుడ బుడ శబ్దం చేస్తూ పోతున్నాయి. దోమలు సంగీతం పాడుతూ తూముల్లోంచి ఝుయ్యన బయటి కొస్తోన్నాయి. వీధంతా నిశ్శబ్దంగా నిర్మానుష్యంగా వుంది. సత్రంలో పడుకొన్న జనం గుర్రుకొట్టి నిద్ర పోతున్నారు. గతుకుల రోడ్డుమీద వుండి వుండి ఒక రిక్షా ఊగిసలాడుతూ పోతూన్నది. రిక్షా ఆగినచోట వీధి వాకిలి తెరిచిన చప్పుడూ, అంతలోనే మళ్ళీ మూసిన చప్పుడూ వినపడుతోంది.

దూరంగావున్న మునిసిపాలిటీ లాంతరు స్థంభం వెలుగు చీకటిని చీల్చుకొని మందంగా తేలి తేలి పోతూ రోడ్డుమీద పడుతోంది.

"గురూజీ!" అన్నాడు శిష్యుడు.

"ఏమిటి సందేహం సత్తయ్యా!" అన్నాడు సదానందులు, గంజాయి దమ్ము పట్టిన పొగను వదుల్తూ పొదలావున్న గడ్డాన్ని నిమురుకుంటూ.

"ఆత్మకు విముక్తి ఎప్పుడో స్వామీ?"

"మాయ తెరను ఛేదించ గలిగినప్పుడే సత్తయ్యా!"

'గురూజీ! అందరిలోవున్న ఆత్మ స్వరూప మొకటేనా?'

"సమస్త జీవకోటిలో ఉన్న ఆత్మలన్నీ ఆ పరమాత్మ స్వరూపాలే! మళ్ళీ అవి ఆ పరమాత్మను చేరుకోవాలనే ప్రయత్నం చేస్తూంటవి. కాని తరచు మాయాప్రభావంవల్ల దారి తప్పుతూ వుంటాయి."

"అయితే స్వామీ! మీలో వున్నదీ, నాలో వున్నదీ ఆ దోమలో వున్నదీ ఒకటేనా?"

"నిస్సందేహంగా...." తెరుచుకొన్న వీధి వాకిలి శబ్దానికి సదానందుల మాట మధ్యలోనే ఆగిపోయింది.

తలుపు వోరాకలిగా తీసి ఒకస్త్రీ మండిగం మీద కాలు మోపి తల బయటకు పెట్టి. వాకిలికి పక్కగా అరుగుల మీద పడుకొన్న గురు శిష్యుల్ని చూసి ఒక్కడుగు వెనక్కు వేసి—

"ఎవరయ్యా మీరు?" అన్నది.

ఆమె మృదు మధుర కంఠస్వరం, సదానందుల హృదయంలో ఎండిపోయి బీటలు వేసిన భూమిలో ప్రవహించే నీళ్ళ సవ్వడిలా వినిపించి పులకరింప చేసింది.

అంతలోనే సదానందులు నిలతొక్కుని తనలో గలిగిన వికారానికి తనే సిగ్గు పడ్డాడు. సర్వ సంగ పరిత్యాగంచేసి మహాఋషుల అంతస్థును చేరగలిగిన తను ఒక ఆడదాన్ని చూసి చలించడమా? హతోస్మి!

—అనుకొంటూ సదానందులు తన నిర్వికారతను తెలియజేయ గలందులకా అన్నట్టు తలఎత్తైనా ఆమె వైపు చూడకుండా నిగడ తీసుకొని పడుకొన్నాడు.

"ఎవరయ్యా మీరంటే మాట్లాడరేం?" విసురుగా అన్నది ఆమె.

"మేం బైరాగులం లే అమ్మా!" శిష్యుడు సత్తయ్య చెప్పాడు.

"ఐతే ఇక్కడేం పని! లేలెండి!" విదిలించుతూ అన్నది ఆమె.

"అమ్మా! అంత కోపం ఎందుకు? బాటసారులం! యీ రాత్రి ఇక్కడ గడిపి తెల్లారగానే వెళ్ళి పోతాం!" సదానందులు పడుకొన్న చోటు నుంచి కదలకుండా శాంత స్వరంతో అన్నాడు.

"బాటసారులో బైరాగులో అంతా నాకెందుకు? ముందు ఇక్కడ్నుంచి లేవండి! ఆసత్రంలోకెళ్ళి పడుకోరాదా! మా అరుగులే దొరికినయ్యా మీకు?"

"ఒక్క రాత్రి పడుకొంటే అరుగులు అరిగి పోతాయా ఏం తల్లీ? సత్రంలో ఖాళీ లేక ఇక్కడకొచ్చాం. ఏమి శాశ్వితం? ఏదో యీ రాత్రి గడిపి తెల్లవారి మాదారిన మేము పోతాం!" అన్నాడు సదానందులు.

"ఇదుగో అబ్బీ! అరుగు శాశ్వతమో నువ్వు శాశ్వతమో నాకు తెలియదు! మీ రిక్కడ్నుంచి మర్యాదగా కదలడం మంచిది!" అన్నది విసురుగా ఆమె.

"ఎందుకమ్మా అంత గొడవ చేస్తావ్? బయటి అరుగుల మీద పడుకుంటే నీకేం అడ్డం వచ్చాం! పెద్దంతరం చిన్నం తరం తెలియకుండా స్వామీజీని అంత లేసి మాటలంటు న్నావా?" అంటూ శిష్యుడు చివాలున లేచి కూర్చున్నాడు.

గడపల్లో నుంచున్న ఆమె వాలకం ఆకారంచూసి సత్తయ్యే చిత్తయి పోయాడు.

"అడ్డం వచ్చావో లేదో నీకేం తెలుసు! ఎవరి కష్టాలు వాళ్ళకు తెలుసు!" సత్తయ్యాను పరీక్షగా చూస్తో అన్నది. కానీ ఆమె స్వరంలో అంతకు ముందు ధ్వనించిన కరుకు తనం లేదు.

"ఇంత పొద్దుపోయి ఇంకెవరొస్తార్లే వమ్మా! తలుపు లేసుకొని పడుకో!" అంటూ సత్తయ్యే గచ్చుమీద మేను వాల్చాడు.

సత్తయ్యే మాటలు ఆమె గుండెలకు బాణాల్లా గుచ్చు కొన్నాయి—

"బైరాగి ముండా కొడుకులు! నాకు దాపరించారేం కర్మ! అక్కడే చావండి!" అని రుస రుస లాడుతూ ధఢీల్ మని తలుపులు బాది లోపలకు వెళ్ళింది ఆమె.

తన తెలివికి తన సూక్ష్మ బుద్ధికి శిష్యుడు తనలో తనే కిస కిస నవ్వుకొని సంతసించాడు. కాని ఆత్మా పరమాత్మా మూల పదార్థాల విషయ చింతనలో నిమగ్నమైన గురువుగారి బుద్ధికి శిష్యుడి మాటల్లోని వ్యంగ్యం అర్థం అయినట్టు తోచదు. ఒక వేళ అర్థమయినా దానికి అతీతులుగా వున్నారేమో తెలి యదు మరి.

"గురూజీ కనిపెట్టారా?" అన్నాడు శిష్య పరమా ణువు.

"ఆఁహ! అంతా కరతలామలక మయింది. ఆత్మ పర మాత్మను—"

"అదికాదు గురూజీ!" నిరుత్సాహంగా శిష్యుడు "ఆత్మ పరమాత్మ సంగతికాదు స్వామీ! ఆ ఆడదాని సంగతి నేను మాట్లాడేది!" అన్నాడు.

"ఆఁ! ఏమిఁటంటున్నావ్ సత్తయ్యా!" కొంచం ఆగ్ర హాన్ని స్వరంలో సూచిస్తూ అన్నాడు సదానందులు.

ఆ ఆగ్రహం గురువుగారి స్వరంలో తప్ప హృదయంలో లేదని పసికట్టిన శిష్యుడు—

"దాని వ్యవహారం గమనించారుగా గురూజీ! అది విటుల కోసం వాకిట్లో కాపు వేసి కూచుంది! మనం ఇక్కడ వుండటంవల్ల ఎవరూ రారేమోనని దాని భయం!" అన్నాడు.

"ప్చ! అభాగ్యురాలు! విషయ లంపటంలో తగుల్కొని పరమాత్మను మరిచింది!" సాలోచనగా అన్నారు సదా నందులు.

"ఐతే, గురూజీ ఒక చిన్న సందేహం! యీ నీచమైన ఆడదాని శరీరంలోవున్న ఆత్మకూడా పవిత్రమైన ఆ పరమా త్మను చేరగలదా?" అని అడిగాడు సత్తయ్య.

"హహహ్హా! ఎంత వెర్రి వాడివోయ్ సత్తయ్యా నువ్వు! ఆత్మ భగవత్ స్వరూపం! ఉచ్చనీచాలు శరీరాన్ని తప్ప ఆత్మను అంటలేవు. ఆత్మ పవిత్రమయింది! అగ్నిలాంటిది. శరీరం చేసిన పాపం ఆత్మను బాధిస్తుందే గాని అంటలేదు. అపవిత్రం చెయ్యలేదు! సదానందులు గంభీర స్వరంతో చెప్పుకు పోతు న్నారు.

"ధన్యోస్మి! ధన్యోస్మి!" భక్తి ప్రపత్తులతో వినమ్రత ఉట్టిపడుతూ అన్నాడు శిష్యుడు సత్తయ్య—అనతి కాలంలోనే సత్యానందులుగా మారబోతున్న గతంలోని సత్తిగాడు.

"ఆ కులట స్త్రీలో వున్న ఆత్మ, నీలో, సర్వ భూతకోటి లో వున్న ఆత్మ అంతా ఆ పరబ్రహ్మ స్వరూపాలే అని తెలుసుకో సత్తయ్యా!" అన్నారు సదానందులు.

"ధన్యుణ్ని స్వామీ! నా కళ్ళకు కమ్మిన మాయ తెర చిరిగిపోయింది. నా జ్ఞాన నేత్రాన్ని తెరిచారు. ఆత్మ పరమాత్మలో—"

"ఓరే బైరాగి ముండా కొడుకుల్లారా! మీ వెధవ వాగుడు కట్టిపెట్టి నోరుమూసుకొని పడుకుంటారా లేదా?" తలుపులు కొద్దిగా తెరచి విసవిస లాడుతూ అన్నది ఆమె.

గురు శిష్యులకు గుండెలు అలిసి పోయినై. నరాలు బిగిసి పోగా, బిక్క చచ్చి నోరు మూసుకొని కదలకుండా పడుకొన్నారు. వీళ్ళ సంభాషణంతా ఆవిడ తలుపు వెనకే కూర్చుని వింటూన్న సంగతి గురువుగానీ, సూక్ష్మబుద్ధి అయిన శిష్య పరమాణువు గానీ గ్రహించలేదు పాపం!

శిష్యుడు ముసుకు తన్ని కదలక మెదలక పడుకొని ఏమేమో ఆలోచిస్తూన్నాడు.

సదానందులు గుడ్డల సంచి తలకింద పెట్టుకొని వినీల నిర్మల ఆకాశంలోకి చూస్తో, జమ్మున లేస్తోన్న కోరికల తాకిడిని ఆత్మ నిగ్రహ శక్తితో ఎదుర్కుంటూ మనస్సును ఆధ్యాత్మిక చింతనలోకి బలవంతంగా తోస్తున్నాడు.

దూరంగా చర్చి టవర్ క్లాక్ కొట్టిన పన్నెండు గంటలు సదానందుల చెవుల్లో మోగాయి. అంత వరకూ ఒక్క కును కన్నా తీయలేదు. అసలు కళ్ళు మూతపడితేగా? ఎన్నెన్నో ఆలోచనలు సదానందులు మెదడుని పట్టి చదల్లా తొలచ

నారంభించాయి. కోరిక లెన్నో గుజ్జాలయి హృదయంలో కదం తొక్కుతున్నాయి. చల్లటి గాలి ముఖాన్ని శరీరాన్ని తాకుతూంది. ఎన్నో ఏళ్ళుగా అణిచి పెట్టబడ్డ కోరికలూ, అనుభూతులూ కట్టలు తెంచుకొని ఉప్పెనలా విజృంభించి స్వామీజీ ఎదలో పొంగి పొరలి ప్రవహింప సాగాయి వేడెక్కి పొంగి బిగిసి లాక్కుపోతూన్న నరాల పోటును భరించలేక స్వామీజీ సతమతమయి పోతూన్నాడు. ఒకటి రెండు సార్లు సదానందులు తల ఎత్తి వాకిలికేసి చూశాడు, ఇంకా తలుపులు తీసే వున్నవా అన్న ఆశతో. ఒక రెక్క మూసి ఒక రెక్క వేసి వున్న తలుపులు ఆశాజ్యోతిని ఆర్పకుండా, ఆహ్వానాన్ని తెలియ జేస్తూ వున్నాయి—

తను లేచి రెండడుగులు ముందుకు వేసి ఆ తలుపు వెనక్కుపోతే, అక్కడ తను ఆమెతో—సదానందుల మనసులో దేవ దానవుల సముద్ర మథనం జరుగుతోంది. స్వామీజీ చెయ్యి రెండు, మూడు సార్లు మొల పంచలో చుట్టి దాచిన ఐదు రూపాయిల కాగితం దగ్గరికి పోయి, తాకి మళ్ళీ తిరిగి వచ్చింది.

స్వామీజీ హృదయంలో జరుగుతున్న మథనంలో ఆవిర్భవించిన విషాన్ని ఎట్లా అయితేనేం మింగ గలిగాడు సదానందులు.

సదానందులు తనలో విజృంభించిన అసుర శక్తుల్ని జయించి ఆత్మనిగ్రహాన్ని నిల తొక్కొని, ఐహిక వాంఛల్ని దూరతీరాలకు తరిమేసి, ఆధ్యాత్మిక జిజ్ఞాసలో మనస్సు కట్టి

వేసే సరికి అర్ధరాత్రి దాటిపోయింది. తేలిక పడిన మనసుతో, డస్సిపోయిన శరీరంతో సదానందులవారు మైమరచి నిద్ర కుపక్రమించారు.

....

తొలికోడి కూసింది. తెల తెల వారుతూండగా సదానందులు నిద్రమేల్కొని లేచి కూర్చున్నాడు. ప్రపంచాన్ని నిర్జించిన మహాయోధునికి గలిగే గర్వంలాంటిది స్వామిజీ మనసులో తొంగి చూచింది. కామ, క్రోధ, మద, మాత్సర్యాల్ను జయించిన తనకు పరమాత్మ సాన్నిధ్యం అడుగులోని మాట. తన బాటంతా పువ్వులతోట. సర్వం తనకు చిదానందం. సర్వత్రా తనకు సత్యం, శివం, సుందరమే ఎదురౌతుంది—

సదానందులు బడలిగ్గా వళ్లు విరుచుకుంటూ, లోలోన ఆనంద వివశుడవుతూ, మందహాస వదనంతో—

"సత్తయ్యా! లే పోదాం! తెల్లవారొస్తోంది!" అంటూ శిష్యుడు పడుకొన్న అరుగుకేసి చూశాడు.

కాని శిష్యుడు అక్కడ లేడు!

సత్తయ్య అక్కడ లేక పోవడమే గాక సత్తెయ్య పడుకొన్న గుర్తులుకూడా అక్కడేమీ లేక పోవడం చూసి సదానందులు విస్తుపోయారు. శిష్యు డెక్కడున్నాడా అని చుట్టూ కలయ జూసిన సదానందుల ముఖం తెల్లపోయింది.

—సత్తయ్య ఏమైనట్టు?

—తన ఆజ్ఞ లేనిది అడుగు కదపడే?

—తనకు చెప్పకుండా ఎక్కడికి పోయినట్టు?

—తన ప్రియతమ శిష్యుడు సత్తయ్య ఏమైనట్టు?

అక్షయ తూణీరంలోని బాణాల్లా సదానందుని బుర్రలో ప్రశ్న పరంపర సాగింది—

గంజాయిదమ్ము వేసుకుంటే గాని లాభం లేదనుకొని స్వామిజీ గంజాయి గొట్టం కోసం వెతగ్గా అదీ కనపడలేదు. కొంప తీసి అదికూడా ఎత్తుకుపోయాడా ?

మరో క్షుద్ర అనుమానం మనసులో వేడ పురుగులా, లేవగా సదానందుడు బొడ్లో దాచుకొన్న డబ్బును తడివి చూసుకొన్నాడు.

ఎంత సేపటికి చేతికి తగలందే ?

"ఓరి దుర్మార్గుడా ఎంత పని చేశావ్ ? ఐదు రూపాయలనోటు, చిల్లర డబ్బులూ అంతా చుట్ట చుట్టుకు పోయావు గదరా ? బీడీ ముక్కన్నా కొనుక్కోడానికి దమ్మిడీకూడా మిగల్చకుండా ఎత్తుకు పోయావు గదరా పాపీ !"

సత్తెయ్య ఎక్కడకు పోయినట్టు ?

తన శిష్యపరమాణువు సత్తెయ్య ఏమయినట్టు ?—అలో చిస్తో సత్యానందులు దిగులుగా మోకాళ్ళ మీద గడ్డం ఆనించి అరుగుమీద అలాగే కూలబడి కూర్చున్నాడు—

"సాధూజీ ! యీ రాత్రికూడా వస్తారా ?" సదానందుని దీర్ఘాలోచన చెల్లా చెదురు కాగా ఉలిక్కిపడి చూశాడు.

వీధి వాకిలి తలుపులు తెరచిన శబ్దమైది. సదానందులు చివాలున లేచి నుంచుని రెండు చేతులతో చెవులు మూసుకొని "పాపం శమించుగాక !" అనుకొన్నాడు. తను ఏ పాపమూ ఎరుగడే ? ఇది ఇలా అంటుందేం ? యీాశె ముండ !!

"సాధూజీ! రాత్రికి వస్తారుగా?" ఆ మధురమైన గొంతులో ఎన్ని ఆహ్వానాలో! మళ్ళీ ఆమె గొంతు వినపడింది, తలుపు వెనక నుంచి సదానందులకు.

సదానందుల మెదడులో ఒక్కసారి మెరుపులా మెరిసాడు సత్తయ్య!

అరుగుమీద వున్న తన యోగదండాన్ని చేత్తో తీసుకొని, సదానందులు ఉగ్రుడయి పోయి తలుపులు తోసుకొని, లోపలకు ప్రవేశించాడు.

అప్పుడే బయటికి వస్తోన్న శిష్యుడు సత్తయ్య, ఉగ్రస్వరూపం దాల్చి ఎదురుగా వస్తోన్న గురువుగార్ని చూసి గుడ్లు తేలవేసి నిలువునా కొయ్యలా బిగుసుకు పోయాడు!

దండధరుడై కాలరుద్రునిలా రయ్యిన మీద కొస్తోన్న సదానందులను చూసి భయవిహ్వాలుడై శిష్యుడు వెనక్కు అడుగులు వేయసాగాడు — కాని మెడమీద పడనే పడింది!! గురువు చేతిలోని దండం—యోగ ముద్రలో మునిగి పోయినప్పుడు చేతికింద ఊతగా ఉండేదండం-శిష్యుడయిన సత్తయ్య మెడమీద గుప్పె దెత్తు కండను కదలగొట్టి అరిచేతి వెడల్పున చర్మాన్ని చితుకగొట్టింది! హతోస్మి!!

దెబ్బకు సత్తయ్య బిళ్ళం గోడులా లేచి కెవ్వున కేక వేసి కింద బడ్డాడు!

"లేరా నీచుడా! నిన్ను ప్రాణాలతో వదుల్తా వనుకొన్నావా? లే! పాపీ!" అంటూ సదానందులు కిందపడ్డ సత్తయ్య మీదకు ఉరుకుతోండగా-, "అయ్యో! మనిషిని చంపుతున్నావ్రా! ఆగు! ఆగు!" అని అరుస్తూ ఆ ఇల్లు గల్లావిడ—

రాత్రి సత్తయ్య తాలూకు ఉప్పుతిన్న ఆడది — సదానందులకు శిష్యుడికీ మధ్య వచ్చి నిలబడింది.

"అసలు నువ్వెవడివిరా నా ఇంట్లో జొరబడి ఆయన్ని కొట్టడానికి?" చేతులు అడ్డంపెట్టి సదానందుల ముఖంలోకి తీవ్రంగా చూస్తో అడిగింది ఆమె.

ఎదురుగా నుంచున్న ఆమెను మొదటిసారిగా పరీక్షగా, తీక్షణంగా చూశాడు సదానందులు. చూస్తూనే భూమిలోకి పాతేసిన గోవు రాయిలా స్తంభించి పోయాడు! చేతిలోని దండం పట్టుతప్పి కిందపడింది!

"ఆమె......ఆమె ఎవరు? ఎవరూ......" సదానందుని మెదడులో విస్మృతపద కవాటాలు — ఏడు సంవత్సరాలుగా బంధించబడ్డ కవాటాలు బరబరా తెరుచుకొన్నాయ్—

సందేహం లేదు! ఇది తన పెళ్ళాం - ఆదెమ్మే! అవును తనకు మూడేళ్ళ కొడుకుకూడా వుండాలి! అప్పుడు మూడేళ్ళు! ఏడేళ్ళ కిందట మూడేళ్లు — వుంటే ఇప్పటికి పదేళ్ళ వాడై యుండాలి—తన కొడుకు? తనకు కొడుకుకాడా—వాడే మయ్యా—

—సదానందుని బుర్రలో జటాయువు రెక్కల సవ్వడీ—గత చరిత్రంతా మనోనేత్రం ముందు తిరిగి పోతూంది—

అంతలోకే పదేళ్ల కుర్రాడూ, ఐదేళ్ళ ఆడపిల్ల మూడేళ్ళ చిన్నవాణ్ని నడిపించు కుంటూ—'అమ్మా! అమ్మా!' అంటూ గాబరాగా వచ్చి ఆమెను చుట్టుకొన్నారు.

'అవును వాడే! తన కొడుకు! ఐతే వీళ్ళిద్ద రెవరూ? "ఎడ తెగని ఆలోచనలో పడి నివ్వెరపోయి చూస్తోన్నాడు సదానందుడు.

కాషాయ గుడ్డల్లో, స్వేచ్ఛగా పెరిగి జడలు కట్టుకుపోయిన జుట్టూ, గడ్డాంతోవున్న 'ఆయన్ను' గుర్తించింది ఆదెమ్మ. ఆమెలో భయం, సంతోషం, కసి, అసహ్యం వరుసగా కలిగాయి. నరనరానా పాకాయి. తన్ని దుస్థితికి తెచ్చిన నీచుడూ, దుర్మార్గుడూ, పిరికిపంద అయిన సరవయ్యను ఆమె సహించలేదు; క్షమించలేదు. ఆదెమ్మ భర్తను గుర్తించినట్లు సూచనా మాత్రంగానైనా బయట పెట్టకుండా నిలదొక్కుకుంది.

అప్పటికే సత్తయ్యా లేచి వళ్ళు దులుపుకొని ఆమె వెనకే నిలబడ్డాడు. గురువుగారి చేతిలోని దండం కింద పడటంతో శిష్యుడు శరీరంలోకి, పోయిన బలం, ధైర్యాన్ని కూడ తీసుకొని తెచ్చుకొన్నాడు.

"వీళ్ళెవరూ?" కంపిత స్వరంతో పిల్లల్ను చూపించి అడిగాడు సదానందులు వురఫ్ సరవయ్య.

"నా బిడ్డలు!" అన్నది ముక్తసరిగా.

"అబద్ధం! నీకు ఒక్కడే కొడుకు! అడుగో ఆ పెద్దవాడే నీ పెద్ద కొడుకు! మిగతా వీళ్ళిద్దరెవరో నిజం చెప్పు!"

"వాళ్ళిద్దరుకూడా నా బిడ్డలే! బుల్లిబుల్లి ఆత్మలు! పరమాత్మ స్వరూపాలు!" అంటూ ఆదెమ్మ చిన్నవాళ్ళిద్దర్నూ దగ్గరకు తీసుకొని గుండెలకు హత్తుకొన్నది.

ఆదెమ్మ మాటలు వింటూంటే సదానందులు — అనగా సరవయ్య ఆత్మ మెడతెగిన కోడిపెట్టలా గిజగిజలాడిపోయింది! గుండెల్లో బాకులు దూరి వొరుచుకున్నట్టయింది!

"ఛీ! పాడు ముండ! వేదాంతం ఏడుస్తున్నది వేదాంతం! సత్తిగాడితో ఒక్క రాత్రికే ఎంత వేదాంతం అబ్బింది? ఔరా! దీని తస్సాదియ్యా ఏం వేదాంతం?" అని మనసులో మథన పడ్డాడు సరవయ్య. ఇక క్షణం అక్కడ వుండలేక పోయాడు సదానందులు. కిందపడ్డ దండం తీసికొని, ఆదెమ్మనూ, పిల్లల్నూ వోసారి ఏదో తెలియని భావనతో చూసి, సదానందులు మౌనంగా తలవంచుకొని ఇంట్లో నుంచి బయటికి వచ్చాడు.

అంతవరకూ ఆదెమ్మ చాటున నక్కివున్న సత్తయ్య గురువుగారు శాంతమూర్తులవడం గమనించి, "గురూజీ!" అన్నాడు దీనస్వరంతో.

వీధి వాకిలి దిగబోతూ సదానందులు చివాలున వెనక్కు తిరిగి ఏహ్యాభావంతో శిష్యుడి ముఖంలోకి చూశారు.

"గురూజీ! నన్ను క్షమించరా స్వామీ? క్షమించరా స్వామీ? నా ఆత్మకు—" దుఃఖంతో సత్తయ్య గొంతు పూడిపోయింది.

"ఇంకా నా శిష్యుడవనే అనుకుంటున్నావా? మహాపాపీ! దూరంగా పో! నువ్వు రౌరవాది నరకాలకు గురి అవుతావ్! నువ్వు చేసిన పాపానికి ఫలితం అనుభవించు! నీ ఆత్మకు ఏడేడు పధ్నాలుగు జన్మలెత్తినా విముక్తి లేదు!" అన్నాడు సదానందులు.

"అదేమి గురూ? శరీరం చేసిన పాపం ఆత్మకు అంటదని తమరే చెప్పారుగా? అలాంటప్పుడు నా శరీరం చేసిన పాపానికి నా ఆత్మకు శిక్షెందుకు స్వామీ?" అన్నాడు శిష్య పరమాణువు సత్తయ్య.

'ఆఁ' అని నోరు తెరచి సదానందులు వురఫ్ సరవయ్యా వాకిట్లో కాళ్ళాడక నిలబడి పోయాడు.

"శరీరం చేసిన పాపానికి ఆత్మ ఎలా బాధ్యురాలు? శరీరం చేసిన పాపం ఆత్మకు అంటదా? ఆత్మ పరమాత్మ స్వరూపమయితే ఏనాటి కయినా అక్కడికి చేరుతుంది కదా? యీ మధ్యలో మానవు డెందుకు ఐహిక వాంఛల్నూ సుఖాల్నూ వదులుకోవాలి? శరీరాన్ని ప్రేరేపించేది ఆత్మా? ఆత్మను శరీరం శాసిస్తుందా? శరీరం ఆత్మను శాసిస్తుందా? సర్వం పరబ్రహ్మ స్వరూపమే అయినప్పుడు మానవుడిలోని ఆత్మకు మరెక్కడికో చేరుకోవాలనే తపన ఎందుకు? తపస్సు ఎందుకు? ఏది ఆత్మ? ఏది పరమాత్మ? ఏది తప్పు? ఏది ఏది?—వేదాంత మీమాంస, జిజ్ఞాసలో పడిపోయిన సదానందుని మెదడులో ఆలోచనా తరంగాలు, అంతంకాని సముద్రపు అలల్లా, అనంతంగా ప్రవహించి తీరాన్ని తాకి పగిలి పోతూన్నాయి.

"గురూజీ! నడవండి! పోదాం" వీధిలోకివచ్చి నుంచున్న సత్తయ్యా అన్నాడు. శిష్యుడు మాటకు 'ఆత్మ-పరమాత్మ' లోకంలో విహరిస్తోన్న సదానందులు వాస్తవలోకంలోకి ఊడిపడ్డాడు.

లోపల అంత దూరంలో కళ్ళ నీరు పైట చెంగుతో తుడుచుకొంటూ తన వంక ఆశతో బాధగా — చూస్తోన్న ఆదెమ్మనూ—వీధిలో నుంచుని ప్రాథేయపడుతూ పిలుస్తోన్న శిష్యుడు సత్తయ్యాను చూస్తూ, ఎటూ అన్నది తేలకా తోచకా అలాగే, లోపల వొక పాదం, బయట ఒక పాదం పెట్టి ద్వారం మధ్యలో నిలబడి పోయాడు శ్రీ శ్రీ శ్రీ జగద్గురువులు నిత్యానందులవారి, ప్రియతమ ఆత్మ శిష్యులైన శ్రీ సదానందులు వురఫ్ సరవయ్యా—